

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre . . 2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Érsek-utca 2. szám.

TARTALOM: Mélt. és főt. Bende Imre besztercebányai püspök úr beszéde. — Adatok a tanítói választásokhoz és javaslat a kinevezési rendszer elfogadására. Bertalan Vincze. — Egyesületi élet. — Tárca: Ki fiának kellett az állami iskola? Titusz István. — Irodalom és művészet. — Hirdetések.

Mélt. és főt. BENDE IMRE besztercebányai püspök úr beszéde,

melylyel a bányai egyh.-megyei róm. kath. tanítók egyesületének közgyűlését szept. hó 22-én megnyitotta.

Tisztelt közgyűlés!

Helyesebben nem kezdhetném meg ez alkalommal a tisztelt tanító-egylethez intézendő szavaimat, mint avval, hogy önöket t tanító urakat, ez egylet tagjait üdvözöljem. Üdvözlöm önöket lelkem őszinteségével és szeretetével; köszöntöm önöket az igaz katolikus szívek ősrégi, áldott üdvözlétével: dicsértessek a Jézus Krisztus, mindörökön amen! Fogadják egyben méltányló elismerésemért, hogy jelen nagyfontosságú tanácskozmányukra ily szép számmal megjelentek. Ezen elismerésemmel annál készségesebben adózom önöknek, minél inkább meg vagyok győződve arról, hogy a t. tanító urakat nem annyira az egylet figyelmének kényszere hozta össze, hanem inkább szent hivatásuk buzgalma és az az élettéljes érdekelttség, minőt egyedül az ügyekben való tájékozottság és a szakértelem képesek felkelteni és fentartani.

Midőn továbbá ez idén is magamra vállaltam apostoli hivatásom egyik fontos és előttem nagyon kedves kötelemét, hogy t. i. önök tanácskozmányát megnyissam és vezessem; teszem azt annál nagyobb megnyugvással és a siker annál biztosabb reményében, mert tudom, hogy önök mindannyian ugyanazon egy nagy szellemi egység kötelékében élnek, mely egyesületekben külső alakot vett; tudom azt, hogy egy közös szent célért dolgoznak; hogy önöket ugyanazon örök igazságok, azonos irányelvek hatják át; mert meggyőződéseim, hogy ezen közös egy alapon teljesen egymásra ismernek, egymást kölcsönösen megértik, mint a kikké nemcsak a működés tere, a tanítás terve, az ismeretek, a tanítói ügybuzgalom és képzettség közösek, hanem főleg mint olyanok, kiknek egy közös céljuk, közös irányuk is van. Hiszen önök mindannyian keresztény tanítók, e szónak magasztos értelmében, és keresztény az iskola is, melyben tanítanak, mely a hasznos ismereteken,

az üdvös tudományokon kívül azon egyetlen feltétlenül szükséges életúton nevel és vezérel, mely ez élet rögzös pályáján annak küzdelmei, szenvedései és csalódásai között Istenhez vezet.

Bevett szokás a tanítói tanácskozmányokat is előljáró beszéddel megnyitni, hogy az a teendők felől tájékoztasson s mindenesetre felkeltse azon szellemet, mely a tanácskozmányt vezérelje. Szívesen teszem ezt ezuttal is. Annál szívesebben, minél nagyobbra becsülöm önök hivatását, minél inkább vannak szívemhez növe az én kedves tanítóim, a reám ruházott hivatalomba munkatársaim. Teszem azt azért is, hogy önöket értekezletekben vezessem, hogy önöket a jövőre nézve is nagy feladataikban minél erősebb buzgalomra serkentsem, s mert apostoli tisztet végzek, hogy önöket tőlem telhetőleg oktassam. De nem hogy tanítsam! Csak dolgokat akarok feleleveníteni, melyeket önök nagyon jól ismernek. Oly igazságokat fogok tárgyalni, melyek a t. tanító urak előtt működésük kezdete óta vezérelvek.

Ezt teendő, felkérem a tanító urakat, elevenítsék fel emlékezetükben mindazon igazságokat, melyekkel eddigi elmékedéseimben a keresztény nevelés változhatlan alapját, nagy feladatait, a keresztény iskola jellegét, egyben a tanítói hivatás magas méltóságát, nagy horderejét méltatni igyekeztem. Miután ezt megtették, a nyert benyomások, a levont eszmék alapján állítsák lelkük elé a keresztény iskola eszményképét, azon iskoláét, melynek végcélja, éltető lelke Isten; melynek programja a lelkeknek magas méltóságukhoz mért tökélyesbítése; melynek tanterve minél többet abból, a mi ez életre hasznos, de mindent arra vonatkozólag és főleg annak érdekében, a mi feltétlenül szükséges. — Nemde az élet valódi nemességének, dicsőségének iskolája ez? Épülete valami bámulatos! minden egyes köve egy-egy isteni eszme. Világossága örökön fénylő! Lángelmék invenczióinak fénye, átszellemítve az isteni igazságok lángjától, mely kifejleszti az élet okosságát, szeretetét, békéjét és valódi dicsőségét.

Mindezek után pedig képzeljük be e fényes épületbe a tanítót, az ilyen iskola vezetőjét s kér-

dezzük magunktól: mily tulajdonokkal kell felruházva lennie annak, ki helyét az ily iskolában méltón akarja betölteni, ki ennek feladataiban sikeresen s megfelelően köteles működni? Ezen kérdést annál nagyobb joggal tehetjük, minél inkább áll az, hogy az iskolát a tanítótól alig választhatjuk el; mert áll, hogy a tanító egyéni tulajdonai erősen befolyásolják, bizonyos módon jellegzik magát az iskolát. Mi sem hat továbbá annyira kártékonyan az iskola jó szellemére, mint azon kirívó ellentét, mely esetleg a tanító egyénisége és az iskola célja között fennáll. Legkártékonyabb lesz pedig a hatás éppen a keresztény iskolánál, ha a tanító mindama kellekek nélkül szűkölködik, melyeket benne a keresztény iskola természete és célja megkövetelnek. — Már tavaly volt szerencsém e fontos kérdéstről, a tanító szükséges tulajdonairól elmélkedni; a mikor t. i. a népnevelő sarkalatos erényét, annak hitbuzgalmát és erényes életét méltattam tehetségem szerint. Akkor megígértem a dolog folytatását. Igéretemet be is fogom váltani. Önökkel együtt folytatólag elmélkedni fogok több egyéni tulajdonokról, melyek szintén hivatala magasztalára képesítik a tanítót.

Bizonyos régi böles egykor tanítványaimak a következő kérdést adta fel megvitátásul: »Milyen várost tartotok a legboldogabbnak?« A tanítványok feleletei e kérdésre nagyon különbözők voltak. Egyik a polgárok gazdagságára, azok kitartó szerző-képességére gondolt. A másik a polgárok vitézségére, majd a harmadik annak a dicső ősök által megállapított hírnevére hivatkozott. Volt, a ki a boldogság alapjául a polgárok műveltségét, tudományosságát magasztalta és így tovább. Minden véleményre a bölesnek nagyon alapos kifogása volt. Csak annak adott határozotlan igazat, ki azt

állítá, hogy a legboldogabb város az, melynek minden lakója szeretettel ragaszkodik hivatásához és önzellen odaadással végzi kötelességeit. Ez állításnak tárgyunkra vonatkozólag annyiban van teljesen igaza, a mennyiben a tanítónál a hivatás önzellen szeretete, a kötelesség érzete és feladatai érdekéből kifejtett munkásság egyrészt mulhatlan kötelesség; másrészt meg olyan erény, mely őt valóban megnemesíti és személyét egy magasztos hivatal színvonalára emeli.

A népnevelőnek nevelő befolyása, magának állásának szilárd biztossága lényegesen nyer az által, ha hivatalát önfeláldozó ragaszkodással szereti és teendőit odaadó buzgalommal végzi. Ha iskolája azon világ, melyben lelke minden erővel él, ha egyedül ennek körében keresi nemes ambícióját; ha iskolája mindene.

Ezen erény nélkül valódi tanítót nem képzelhetek, legfeljebb bérenczet, ki kisebb-nagyobb szerencsével végzi iskolájában hivatala mechanikumát.

Az emberi élet, mint tudják, a maga rendeltetésében végezélhoz, működésében kötelességekhez van kötve, melyek egyrészt a törvény szigorával parancsolnak, engedelmisséget követelnek, másrészt meg kitartó munkásságra lelkesítenek, hivatásszeretetet ápolnak s evvel megnemesítik, erkölcsi tökélyre emelik fel a munkás lelket, sőt magát a munkakört is bizonyos fényvel övedzik, annak erkölcsi biztosságot és erőt kölcsönöznek. És minél inkább közelíti meg valamely rendeltetés a végezélt, mely elvégre is mindenekben Isten minél nagyobb dicsősége marad; — minél inkább emelkedik az természetében, kötelmei körével fel az erkölcsi tökélyhez; egyben annál szigorubban fog az egyrészt kötelezni, másrészt meg annál hatalmasabb erővel lelkesíti fel a szívet a szeretetre, a lélek cselekvő

TÁRCZA.

Ki fiának kellett az állami iskola?

(Vége.)

— Őcsém! fekete pápaszemen nézed a világot.
— Csöppet sem urambátyám. Hanem már az csak mégis furesa egy dolog, hogy míg a különféle felekezetek iskoláit nemcsak nem államosítják, sem nem községestik, hanem még államilag segítik is, addig az ország többségét képező katolikusok iskoláit, mint valami bitang jószágot, a sarkaikból szeretnék kiforgatni. Jőjjünk tisztába a fogalmakkal. Mi az állam? A polgárok összesége egy közös fővel. Már pedig ezek nem vallás nélküli emberek; mi jögon közösítik tehát az általuk fizetett s véres verejtéken szerzett adóból fenntartott hitvallásos iskoláikat? Ha Trefort uram a saját zsebéből akar »felekezet nélküli« iskolákat emelni, ám tegye; de az lelkiismeretlenség, hogy a szegény nép verejtékét szükségtelen palotákba verik, mint pl. itt Budapesten (? Szerk.) vagy az ország egyéb városaiban, a melyek saját erejükből is fenntartották volna hitvallásos iskoláikat. Ha őszintén akarják a haza javát, ha őszintén szándékozzák

terjesztetni a művelődést, akkor oda kell törekedniök, hogy a *meglevő* iskolák javuljanak s ott segítsenek az adózók pénzével, a hol a község szegénységének miatta képtelen iskolát fenntartani. Legyen az iskola hitvallásos, s mint ilyent segítse a kormány a hitvallással bíró polgároktól beszédett pénzzel. Így azután rövidebb úton, kevesebb kiadással mégis nagyobb eredményt fogunk elérni. Az iskolák *segélyezésében* versenyezzen az állam az egyházzal és egyes polgárokkal, de nem abban, hogy *egy és ugyanazon helyen* ki képes nagyobb iskolát fenntartani s beléje több tanulót fogni? Ezen hiába kidobott pénzén hány szegény községben lehetett volna új iskolát alapítani?

— Mondasz valamit Pali őcsém, hanem lásd, éppen ti ellenzékiek unszoltjátok a kormányt a hitvallásos iskolák elközösítésére.

— Urambátyám! Az emberek addig verik fejüket a falnak, míg az egyszer csakugyan léket kap. Hiszen bárcsak minél több iskolát állítana a tanügyi kormány, különösen olyan helyeken, a minőket említettem, meghagyván természetesen hitvallásos jellegüket. Nagyon furesa azonban, hogy nem ott állítanak iskolát, a hol arra csakugyan szükség volna, hanem városokban és népesebb községekben, a melyek pedig modern színvonalon

erőit a kitartó, semmi áldozattól vissza nem riadó, minden alantas, természetes nemességétől idegen indoktól ment munkálkodásra.

De hát van-e hivatás, mely közelebb állna a dolgok végcéljához, mely természetében nemesebb, az emberi nem boldogságára nézve fontosabb volna, mint az a rendeltetés, az a magas munkakör, mikben az ifjuság nevelői fáradoznak? a tanítás és nevelés feladatai, mint azt már tavalyi elmélkedésemben mondtam, — mindent átölelnek: az Isten szeretetének, az erkölcsnek törvényeit; az ifjuság lelki-testi szükségleteit; az élet jogos örömeit, valamint a legkomolyabb kötelesegeket; az ifju élet gyengéit, hibáit, egyben jó tulajdonait, erényeit; a szívet és észet egyaránt. Ez életét és az örökkévalóságot veszi át köteles munkásságba. Munkássága előtt állanak az emberi élet legfáradtságosabb, legnehezebb, de éppen azért annak legmagasabb, legfontosabb problémái. E hivatás azon dolgozik, hogy az erkölcsi fogatkozásokat, az értelmi gyarlóságot, az emberi lelket megillető erőre és nagyságára változtassa át, és az ifjúkor könnyelműsége ellen az erények gyakorlása által a szívekbe oltsa az életre való rendeltetésének tudatát. Kezeiben nyugszanak a halhatatlan lelkek, hogy azokat nécsak e mulandó élet számára kiképezze, hanem és főleg, hogy őket az örök életnek biztosítsa. Kezeiben a földi és mennyei hazának reményei. — Nem-e lelkének hódoló tiszteletével, bizonyos szent félelemmel fog minden keresztény tanító iskolájába belépni, melyben oly fontos kötelesegek várnak munkásságára? Ha él benne a magasabb dolgok iránti szeretet, ha lelke a nemesért hevülni tud, — mily odaadó buzgalommal, mily lelkiismeretes pontossággal fogja szeretni és teljesíteni hivataltát annak

tarthatnák, még pedig összerejükéből hitvallásos iskolájukat.

Azt mondják, hogy a katolikus iskolák nem felelnek meg a modern kívánalmaknak. Adjanak módot az egyház kezébe, hogy a hitközséget az iskola javára meg is adóztathassa; a hol pedig igen szegény a nép, ott segítse őt az állam a gazdagabb vidék adójából s akkor látni fogják, hogy a mi iskoláink lesznek az elsők az országban. Hanem ha az állam nemesak segédkezet nem nyújt az egyháznak, hanem még akadályozza is illetlen működésében: önmagára vessen akkor a tanügyi kormány, ha nem ott vagyunk, ahol a püspökök és káptalanok milliányi adományai mellett lehetnének. Az egyház ajapította hazánkban az iskolákat, az művelte századokon keresztül teljesen egyedül hazánkat, s most inkább eltűrik az iskolában a sokszor minden műveltség nélkül szűkölködő városi vagy községi szájhősök uralmát, semhogy a valóban tanult és művelt egyházi rendet meghagyták volna az iskolák igazgatásában.

— Akár papnak is beválnál Pali öcsém; papolni legalább jól tudsz már.

— Köszönöm a bókot urambátyám, hanem még van valami mondani valóm. Mondtam ugy-e, hogy nem tartom magamat valami szent embernek? De

meggondolásánál, hogy mily magas célért, mily fontos feladatokban hivatolt munkás ő!

Ha tisztelettel hajolunk meg mindenki előtt, a ki buzgalommal él rendeltetésének és lelkiismeretesen dolgozik hivatalában: a legnagyobb hódolattal fogunk meghajolni az olyan tanító előtt, kinek munkás egyéniségében teljesen ki van fejve az élő keresztény lelkiismeret, kinek nemes ambíciója, hogy a reá bízott ifjuságot a keresztény tökéletesség magaslatára felvezesse, kinek egy szóval az iskola mindene.

Az ily tanító munkája áldás, iskolája az örök bölcsesség temploma, veritékes fáradozmainak gyümölcse a lelkek bő aratása. Emléke áldott nemzedékeken át! Ily tanító magasan felül áll a világ dicsőségén, dicséretein, nagyon is változékony elismerésén; magasan felül áll a szenvedéseken, a nélkülözéseken. Lelkének kenyere, életeleme a lelki gyermekeiben elért nevelő siker. Egyedüli öröme, ha tanítványait célhoz vezethette; egyedüli fájdalma, ha munkájának nem lett sikere. Ha osztotnia kell is a nagy lelkekkel közös magányosságban, látszólagos magára hagyatottságban, még ebből is erőt merít, ebben is nyugalmat talál, mert közel áll ahhoz, kiért egyedül dolgozott. Ő Isten valódi embere; méltó jutalma is egyedül az örökkévaló lehet. Lehet hivatásának martyrja, a nélkülözés mindennapi kenyere, rögös pályáján kísérője a félreismerés. — Oh a csalódás azon árny, mely kivált a nemes lelkeket kíséri; de soha az önesalódás! Azért nem szünek meg annak maradni, a minek lennie kell, — a valódi népnevelő, a lelkek buzgó, lelkiismeretes vezetője, tanítója. Ez az ő személyiségének alapvonása, lelkének változatlan karaktere.

Ellenkezőleg bizonyos az is, hogy nagyobb csa-

a legutóbbi választások alkalmával sokat tapasztaltam.

Észrevettem ugyanis, hogy a valóban vallásos polgárok meggyőződésük szerint szavaztak; ellenben az olyan, a kinek a vallás se inge, se gallérja az, egy kis italért vagy pénzért könnyen eladta legszentebb polgári jogát.

— Ahá! Denique kibujt a szeg a zsákból, már t. i. az ellenzéki politizálás és vádaskodás!

— A népnevelés terén urambátyám kár lesz politizálni, mert a dolog nagyon megbosszulhatná magát egykor. Különben minek is szaporitom a szót? Régtől fogva gyanítottam én azt, hogy miért közösitik annyira a városok és nagyobb községek népiskoláit? Ezekben dominál ugyanis az a népfaj, a mely hazánk összes pénzét és népét zsebében bírja már s a mely gyermekeit is a keresztények által fentartott iskolákban akarja neveltetni. Ezeknek kedvéért közösitik iskoláinkat. Hogy pedig urambátyámnak időt ne engedjek ellentmondani, ime itt a jegyzőkönyvemben hordom s rögtön fel is olvasom ama miniszteri rendeletnek másolatát, mely engem erről teljesen meggyőzött.

Erdélyi ezzel oldalzsebébe nyúl, kihúzza jegyzőkönyvét s Várnay uram nagy szörnyűködésére olvassa a miniszteri rendeletet, amint következik:

pás nem érheti valamely iskolát, mint akkor, midőn annak tanítójában hiányzik a hivatás érzete, rendeltetésének szeretete. Sőt mi sem bizonyosabb mint az, hogy magában a tanítóban is e fontos tulajdonság hiánya az önmagával való meghasonlásnak, az állásával való elégedetlenségnek okozója, és vajmi gyakran a privát életben nagyon szomorú, botrányos aberrációknak szülő anyja. Ha a tanító nem ragaszkodik teljes lélekkel hivatásához, ha ez nem tölti teljes osztatlanul gondolkodását és törekvését; ha élettörekvése minden egyébben áll, csak abban nem, hogy iskolája jó, és mintaszerű legyen: magányos helyzetében csak hamar azon ürességet és unalmat fogja érezni, melyek őt hová-hamarább az élet oly tereire fogják csábítani, melyek kötelességeivel ki nem egyeztethetők; sokszor talán oly szórakozásokra, melyek tönkreteszik lelkének életét, boldogságát, becsületét, általán tekintélyét; iskoláját pedig a romlás tanyájává változtatják. Vajha ne volna így! de a rossz iskolák, azon elzüllöttek, kiknek néptanító a nevék, — kiáltó bizonyosságai szavaimnak. Vajha ne volna így!

Azonban bármennyire üdvös, fontos, sőt alapvető tulajdon a tanítóban hivatásának szeretete és a pályájához való lelkesült ragaszkodás, egymagában még nem elegendő a népnevelés nagy czéljára, ha hogy ahhoz nem járul a *szakszerű készütség*. Legyen bár a tanító lelke a legvallásosabb és élete a keresztény erkölcsben bővelkedő; ragaszkodjék bár a szív egész melegével hivatásához, és az akarat legerősebb kitartásával kívánja is teljesíteni kötelességeit, — ha nincs benne a kellő tudományos készütség, egyéniségének e szükséges tulajdonsága: minden igyekezete meddő, legalább is egyoldalú, hézagos marad, egész mun-

A vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

46489. szám.

Nagyságod a vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztériumban 1883. évi november hó 20-án tartott tanfelügyelői értekezleten javaslatot tett, hogy . . . x . . . y . . . stb. községekben *állami* elemi népiskolák állíttassanak, melyekbe az ott lakó összes családok gyermekei, *ideértve az izraelitákat is*, nagyobb számmal felvehetők legyenek.

Felhivom Nagyságodat, hogy egy hónapi záros határidő alatt tegyen arról jelentést, hogy ezen iskolák létesítése iránt már ez ideig mily előintézkedéseket tett, illetőleg az ügy jelen állását részletesen tüntesse fel. stb. . . . stb. . . .

Budapestben, 1884. évi december hó 12-én.

Trefort.

Nos urambátyám miért emeli ki a rendelet oly különösen az izraelitákat, mikor azok az »összes családok gyermekei«-ben már úgy is benfoglaltanak? Ugy-e azért, mert ő miattuk közösítik iskoláinkat?

— Őcsém! hagyjuk a dolgot, mi úgy sem változtatunk rajta.

Titusz István.

kassága pedig rendszertelen és minden alapot nélkülöző. A tudatlan tanító oly hajóhoz hasonlítható, melynek szerkezete, a mozgó gépezet lehet egészen kitérő, de hiányzik rakománya, azon drága teher, melynek czéljából épült s így bármily erővel mozogjon is elemében, futása czéltalan bolyongás, partra szállása haszonnélküli megállapodás fog lenni. Ha a legfényesebb észtehetség és a legalaposabb tudományhivatás szeretet nélkül keveset érnek, áll az is, hogy a leglelkesebb ügybuzgalom sem megy sokra, ha hiányzanak a kellő ismeretek és a teendőben való alapos tájékozottság.

Nekem e pontnál szükségkép fel kell tételennem minden tanítóban a kiképzés azon alapját, a tanítói tájékozottság azon mértékét, melyeket önöknek a képezde megadott. E helyütt inkább a továbbképzésre akarok tekintettel lenni, azaz a tanítónak azon lelki jelességére, melylyel az a nyert ismereteket föntartani, folytonos tanulással fejleszteni, ujjakkal gyarapítani és magát egyáltalán a szakképzetség színvonalán tartani igyekszik.

Mily üdvös, egyéniségével mennyire megegyező, hivatására nézve mennyire hasznos tulajdonság pedig ez a tanítóban!

Az élet, jól tudják uraim, egy nagy, egy folytonos iskola, mely egyrészt folyton tanít, másrészt meg szakadatlan szellemi fejlesztést kíván. Ebben az életben soha senki még ki nem tanult. Mig erőiben, tehetségeiben élni fog a lélek, addig soha nem szűnő törekvéssel, vágygial, folyton gondolkodni, keresni és a létkörébe eső utakon haladni fog; miként a vándor, ki pihenés nélkül lépésről lépésre halad előre és soha hátra. Itt soha sincs megállapodás, hanem vagy haladás, vagy hátrapesés. A lélek szemhatára vagy folyton bővül, biztosságban és világosságban egyre növekszik, vagy pedig folyton szűkebb térre fog szorulni és a látkör mindig nagyobb sötétbe borul. Ha ez áll általán, bizonyos az főkép a népnevelőre vonatkozólag, mint a kinek nem csak magának kell tanulnia, hanem másokat is képeznie, nevelnie. Ha a tanító elhanyagolja az önképzést, ha azt hiszi, hogy ő nekie tovább tanulnia, szellemileg folyton haladnia nem kell, vagy azt gondolja, hogy az ő képzettsége valamikor is teljesen befejezett lehet, — megállapodni nem fog, de bizonytalannal hanyatlani.

E szellemi hanyatlás pedig reá nézve annál veszedelmesebb, minél inkább kapta ő is első képeztetése alkalmával pusztán az alapokat, a melyeken folytonos önképzéssel kell tovább haladnia. Senkinek sincs továbbá nagyobb szüksége arra, hogy magának folyton szellemi tápot keressen, mint éppen a tanítónak; mert e törekvés híjjával állása maga veszít legtöbbet értékéből és tekintélyéből. Minél inkább van a tanító magára hagyatva szellemi világában, annál inkább kell önmagát emelnie, lelkében az értelem világát folyton ápolnia, fejleszteni, hogy ez uton elkerülhesse azon veszedelmes gépiességet, melybe esik okvetlenül minden oly tanító, ki szellemileg elhanyagolja magát.

Azon nagy feladat, mely a keresztény népne-

velőre vár, hogy a gyermeki szívet Istenhez vezesse, egyben életének nagy kötelessége; hogy az Ur félelmével, jámbor hitével, tiszta erkölcesével községében példányképül álljon; — mily erős okát adják mindezek annak, hogy a hit és erkölcsnek tudományát ernyedetlenül fejlessze önmagában. Elvégre a keresztény élet is tudomány, mely annyi- val mélyebb és kitartóbb tanulmányozást igényel, minél magasabban állanak igazságai, és minél hatalmasabban szólnak azok a lélek összes tehetségeihez. Továbbá, mily komoly és kitartó önművelésre van szüksége a tanítónak a végre, hogy magát hivatala gyakorlatába minél tökéletesebben bele élje. Ha a művésznek oly sokat kell tanulnia, hogy végre remeket alkothasson, mennyi és mily szorgalmas tanulásra leendő szüksége annak, kinek hivatása a lelkeket a legmagasabb eszmények szerint idomítania, azokat mintegy újjá alakítania?

A buzgó és értelmes önművelést a tanítótól megköveteli korunk iránya és a földi élet terén nagy haladása.

Oly korban élünk, mely bizonyos lázas sietéssel a gondolatoknak és eszméknek roppant tömegét halmozta fel, a nélkül, hogy mondjuk — reá ért volna azokat bizonyos főelvek köré csoportosítani, valamely egységes világnézet alá helyezni. E rendezetlen óriási tömkeleg elementáris erővel körébe vonta az összes társadalmi osztályokat, még magát az egyszerű népet is, és a lelkek életében sok zavart, meg hasonlást, bizonyos nyugtalanságot, főleg pedig igen sok ellenmondást keltett oly annyira, hogy a lélek működése mindinkább talányossá vált, és nevelése folyton növekedő nehézségekbe ütközik. Mennyi komoly tanulmány, mily kitartó lélektani megfigyelések várnak im azért a tanítóra a végből, hogy nevelő munkájában leküzdhesse a nagy nehézségeket, és megtalálhassa módját annak, hogy annyi ellentétes nézetek, ellenmondások, meg hasonlások közepett a gyermeki szívet a keresztény világnézet egyszerű, világos és következetes útjára terelhesse és ennek változhatlan szabályai szerint nevelhesse. Továbbá oly korban élünk, mely a földi élet hasznára, kenyelmére irányuló találmányaiban folyton halad és eddig is bámulandó eredményeket ért el. Mint-hogy pedig az iskola az anyagi élet szükségei elől el nem zárkozhatik, a tanítónak az ismeretek e terén is tájékozottnak kell lennie, annyiban legalább, a mennyiben azok az általa vezetett iskola gyakorlati hasznára alkalmazhatók.

A mondottak után világosan állhat önök előtt t. tanító urak, hogy mily bő azon anyag, melyet tanulmányozniok kell, s mennyire kiterjedt azon tér, melyen szellemi munkásságukkal haladniok kell, ha hivatásuknak teljesen meg akarnak felelni.

Van t. uraim a tanítói képzettségnek még egy másik pontja is, melyet kiváló fontosságánál fogva figyelmen kívül nem hagyhatok. Minthogy azonban az inkább valami alaki képesség, és a tanítónak methodikai ügyességében áll, mely ügyesség, hogy úgy mondjam, a tanítói hivatás művészete; tulajdonkép egészen különálló tekintet alá esik

tárgyában: méltatását más alkalomra kívánom hagyni annyival is inkább, mert különben jelen elmélkedésünk tulságos hosszúra nyulnék.

Van azonban a ker. tanítónak egy oly szükséges tulajdona, melyhez ez alkalommal is volna néhány szavam. Értem a tanítónak őszinte lelkesült munkás hazafiságát.

Tudják a t. tanító urak jól, hogy én ezen nagy erényt minden alkalommal szívökre kötni igyekeztem. Mai beszédemet is annak méltatásával akarom bezárni. Nem félek sokszor elmondott dolgok ismétlésétől. Nagy igazságok sajátsága, hogy minél gyakrabban méltatjuk azokat, annál többet nyerne hatásukban a szemlélődő lélek előtt. Magasztos erényekről minél gyakrabban elmélkedjünk, mert azokat öránként, percenként gyakorolnunk kell.

Avagy én magam is tehetek-e egyebet, ki szeretetem melegével, akaratom egész erejével egyaránt ragaszkodom örök és földi hazámhoz, kinek hivatása, hogy nemcsak egyházam földjét műveljem a lelkek örök dicsőségére, hanem hogy munkálkodjam hazám nagyságára?

Ha minden nemes élet Istenért és a hazáért él és munkálkodik, és azon életkönyv, melyet bárki is cselekedeteivel beirt, a szerint méltánylandó, amint ama kettős jelszót beteljesítette: első sorban állhat az a tanítóra nézve, kinek nemcsak önmagának kell hazafiasnak lennie, hanem másokat is a haza hasznára és dicsőségére nevelnie.

Bizonyára szent, nagy az önök küldetése, fen- séges annak célja. Nagyon komoly feladatok állnak előtte. Nevelő munkásságuk átveszi az ember teljes benső életét, sőt tekintélyes útvezető a külső élet számtalan viszonyai vonatkozásaiban is. A tanító nevelje a szivekben azon szeretetet, mely bennünket az egész emberiséghez fűz, — az általános, a közös testvériség nagy eszméjét. De ugyanó ápolja és nevelje azon szent érzelmeket is, melyek bennünket azon anyaföldhöz kötnek, melyen születünk, melyen s a melyért élünk kell. Hogy azonban tanító tisztók e sarkalatos feladatának, hogy főleg azon nagy rendeltetésöknek megfelelhessenek, melylyel önöket hazájuk bizta meg: kell, hogy annak teljes tudatában legyenek, kell, hogy önszívökben osztatlan erővel, az őszinteség melegével égjen a hazájuk iránti lelkesültségnek, az odaadó szeretetnek lángja. Fontos ügyek egész embert követelnek. Nagy igazságok bizonyos tekintetben merevek és mert a lelkek mélyéig hatnak, kizárnak minden kétszínű tettetést. Nincs senki viszársabb helyzetben, mint az olyan tanító, ki a köz- érzélem hatása folytán kénytelen hazafiságot szin- lelni. Hogy pedig az ily lelki megoszoltság, ily benső meg hasonlítás mily hatással leend az iskolára arra elegendő egyszerűen reá utalni. Továbbá nagy dolgoknak nagyok az ellenségei. Melyik pedig az az ellenség, mely éppen magyar hazánkban hat zavarólag, bomlasztólag a lelkekben a haza szeretete, az együvé tartozás, a nemzeti egység öntudata, közös rendeltetésünk meggyőződése ellen, azt önök is velem együtt nagyon jól tudják. Ősmerik azon áramlatot nevééről, természetéről, elveiről, irányáról,

végeztéről egyaránt. — Nagy küldetésök erős öntudatára, a nagy jellem következetes, alkuvást nem ismerő kitartására lesz szükségök főleg önöknek, hogy ezen közös ellenségünk ellen küzdhesse- nek, azt iskoláikban ellensúlyozhassák, hogy azt mint valami mérges gyomot kímélet nélkül kiirtsák.

Azonban uraim! önöknek nemcsak hazafiasan érezniök, hanem éppen a haza érdekében is, folyton haladniök kell. Haladásban van önök hivatása, mert sokban és folyton halad maga az élet is, melyet az önök nevelő kezeinek, annak minden józan követelményei szerint vezetniök kell. Egyben folyton növekednek az igények, melyekkel a mai élet minden egyes egyén elé áll. Magának a tudományoknak is megvannak oly consequentiái, melyek annyira közérdekűek, hazafias szívök melegeivel a haza előtt sem zárhatjuk el. Hogy pedig mindezekben tájékozva legyenek, folytonos önművelés, komoly és kitartó tanulmányozás lesz szent kötelességök. Midőn napjainkban mindinkább a minél általánosabb képzettség vált szükségessé, a szükségesség eme parancsa legelső sorban azoknak szól, kiknek tiszt- jök, hogy másokat oktassanak.

Tanítsanak tehát folyton és kitartón tanulva — a haza hasznára, melynek fő ereje képzett és ész- szerűen munkás polgárokból áll. Neveljenek kérem és intem önöket, hazafias szívök melegével a haza szeretetére. Vezessék az ifjúságot az önfeláldozás türelmével az erkölcsi élet magasságára és az eb- ben bővelkedő erényekre, ismét a haza diésőségé- nek érdekében. Küzdjenek állhatatosan, következetes szilárdsággal azon kárhozatos törekvés ellen, mely le akarja rontani mindazt, a mi nélkül hazánk fenn nem állhat. Csak így fogják teljesen és igaz- zán betölteni hivatásukat: csak így lesznek méltó- lók azon nagy névre, melyet viselnek, csak így számíthatnak a haza részéről elismerésre; csak így lesz önöknek nagy jutalmuk az igazságos Isten.

Végül, hogy ismét némi jelét adjam anyagilag és önök iránti szeretetemnek, újból leteszek 100 frtot az egyházmegyei tanítói nyugdíj-intézet alap- tókéjéhez. Ezek után a gyűlést ezennel megnyitom.

Adatok a tanítói választásokhoz

és javaslat a kinevezési rendszer elfogadására.

III. Mik az ily választások eredményei s az ered- ményekből a tanulság?

Valamint taglalva adtam elő a választási visz- szaéléseket, úgy taglalva vonom le az eredmé- nyeket is.

Nincs tán a világon olyan pálya, mely annyira megkívánja a lelkiismeretes szolgálatot, mint a mi pályánk. Egy nemzedék élén állva, felemeihezük egy ezredév polezára s viszont lesujthatjuk a lét bizonytalan fokára. Első esetben virágoznak s jólét- nek örvend a nemzet, az utóbbiban szenved s ten- gődik. Már pedig a jelenlegi választási teketória, pláne annak minden néven nevezendő eseményei, fájdalom, nem győzik meg lelkemet az első eset bekövetkezésére nézve. Korcs hajtások azok s így eredményei sem különben; lássuk az alábbiakat.

A protekció által felemelt egyén mindig ret- tegni fog jötevőjétől. Ha van tér, úgy a tanító működési tere az, mely saját hatáskörének keretén belől, föllebbvalóin kívül, kell, hogy független le- gyen. Már pedig, a ki valakitől fél, az meghunyász- kodik s önkénytelenül is, ha csak ujjat nem akar húzni jötevőjével, annak hóbortjait követve, sze- szélyei alatt áll. Ha pedig a tanító kedves és inye szerinti egyén protektora szemeiben, úgy elkálló- dik az ügy, a miért küzdeni pályáján legszentebb feladata. Tanító-e az ilyen? Igen az, esakhogy nem az iskoláé, hanem a hatalmas protektoré!

Ki ne tudná azt, hogy a jó barát, ha megsér- tetik, a legnagyobb ellenséggé válik. Képzeljék el akkor a tanító sorsát, ki meggyőződésből tesz olyant, a mit a hatalmas nem akar: legyen az a dolog ártatlan, paedagogiai tekintetben okszerű, haszontalan, mert az esetben sem az okszerűség, sem a meggyőződésből származó hit nem imponál ellenfelének. S mi vár az ilyen tanítóra más, mint a megvetés s a folytonos üldözés, mely még a kákán is esomót keres. Keserű példákkal szolgál- hatnék, de élek a közmondással: hallgatni arany. Elég az hozzá, az ilyen élet szenvedése felér min- den testi torturával.

A korteskedés után megválasztott tanító sorsa elképzelhető. Egyrésztől barát, másrésztől ellenség. Tapintatos tanító nem törődik egyikkel sem, bár őt a szeretet tana vezérli, mindazonáltal e szeretet csak távolról melengető sugár, mely tiszteletet ger- jeszti énje felé; igen ám, de az ilyen tanító nem korteskedik.

Az a tanító, ki belemászott a sárba, megválasz- tatása után kátyus tapasztalatokon megy kereszt- tül. Meghunyászcodik ott, a hol tiltva van. — a népnél. Véghetetlen nehéz a népnek kedvére lenni, mert tudatában van annak, hogy ő volt a választó, s ebből kiindulva, a joghoz jogot követel.

Vannak ugyan, mint mindenben, kivételek, ámde ezek fehér hollók. Akárhány tanító van, a ki a kor- teskedést elítéli s mégis, midőn egy jó javadalma- zású állás üresedésbe jó, maga az első, a ki e tere- lép, s ha tér, ne vegyük fel bűnnek neki, ki tudja, nem a könnyező kenyér kényszeríti-e reá? Bármí- ként legyen is a dolog, legszomorúbb oldala az, hogy ez a tanító megválasztatása után úgy tán- czol, amint neki fűtyülnek; pedig a fűty nem lehet kellemes, annál kevésbé a táncz.

Mint említettem, a jó hang mérvadó a megvá- lasztásra, sőt többet mondok: a legnagyobb kellék.

A tanító urat dicsérik hangjáért, iskolai mű- ködését fel sem veszik, az mellékes valami; hisz az iskola nem búcsuztat, már pedig a mester úr oly szépen érti azt, hogy majd a szive szakad meg a gyászoló közönségnek. Én voltam vagy tizenhatsz választáson, és hiszem, pályatársaim közül is van- nak, kik e számból nem engednek, azokkal együtt kérdem: mondtam-e lehetetlent? Legtöbb esetben elérte célját a természet adományával, a termet- tel és hanggal megáldott tanító. Képesítése, mű- ködése, tanítói pályán szenvedett évei nem számí- tottak. Ahol pedig ez utóbbiakat nem veszik tekint- etbe, ott az eredmény, szerintem, mindennek, csak

a népnevelésnek nem válik előnyére. Mert hogy is ne keserítene el az ember fiát az, midőn egy 1000 —1200 frtos kántortanítói állásra, hol segédtanító is van, pályáztatva 17-en (jelentkező volt legalább 40) s ezek között akárhány jeles képzettségű s kitűnő szorgalmu, önálló családátya mellőzésével, egy másfél év óta működő tanító lett a győztes! Hogyan? Azt az a mélyen tisztelt iskolaszék tudja legjobban; nem czéлом kutatni az ügyet. Elég az hozzá, soknak megszívleléséül mondom: én mindig többre becsülöm a kántortanítóban a tanítót, mint a kántort; mert ha a tanítót becsülöm, úgy meg vagyok arról is győződve, hogy jó kántor is; mindkettőnek talizmánya a vallásosság, azt pedig nem a torokban, hanem a tanító cselekedeteiben találom meg. Az a tanító pedig, a kit a családi érdekek vezettek czélhoz, vagy önönmagát csalta meg, vagy másokat csalt meg; első esetben már bűnhődik, második esetben bűnhődni fog. Egyet azonban tanácsolok nőtlen kartársaimnak, s ez az, hogy szabad akaratokról ne álmodjanak, nem pedig azért, mert nincs józan gondolkodásuk.

Összesítve az eredményt, fájdalom, úgy találjuk, hogy ugyszólván soha a valódi alapra fektetett népnevelésnek, hanem a személyi érdekeknek választanak; a személyi érdekeket pedig nem szabadna a népnevelés szent csarnokába vezetni. Ez templom, a honszerelem virágaival ékesítve, hol a tanító, a szó szoros értelemben véve, hazát nevel a vallásosság és erkölcs alapján, hogy a jólét vagy boldogság sugara áradjon oltáráról. Tűrhető-e, hogy e templomban személyi érdekek legyenek mervadók? El el az összes választási intézménnyel, nehogy a benne foglalt rút események továbbra is megszenteltelensék a szent helyet!

S a tanulság? hogy a nemzet, a nemzet élén álló vezéregyének ne csodálják, ha hazánkban a tanítói kar nem felel meg tényleg ama követelményeknek, miket hozzá kötnek, minek oka legtöbbször esetben nem a tanítóban van, hanem a nyomorúságos fizetésben, mely elkiserít s a tanítót valóságos bolygó zsidóvá teszi.

(Folyt. köv.)

Bertalan Vincze.

Egyesületi élet.

A rajongó szeretet melegével írom jelen soraimat a »Népnevelő« t. olvasói számára, a f. hó 22-én Besztercebányán megtartott *beszt. egyh. tanítói közgyűlésén* látotokról és hallottokról.

A külső alakot a tanítók lelkiállapotát és hangulatát, valamint érzeteik nyilvánulásait lehetetlen híven tolmácsolni. Az ügyeink előmozdításáért való vágy, Bende Imre püspök úr ő méltósága iránti lángoló szeretetünk voltak gyűlésünk azon delejűi, melyek anyyunkat egybehoztak.

Mint a hosszú távollét után hazaérkező atya meglátására megörül a gyermeki szív egy örültek a mi lelkeink, midőn a mi ügyeinkiránt őszintén érdeklődő »Atyánkat« egy év lefolyása után jó egészségben és mosolygó kedvben megláttuk.

Ki ő a mi szíveinkben, milyen szeretettel csüngünk rajta, — ki tudná azt szavakban elmondani?

Tanuskodjanak a tények.

Bár egytől egyig korlátolt anyagi viszonyok között élünk, és bár gyűléseinkre semmi fuvar vagy napidíjat nem kapunk, mégis 124-en gyűltünk össze? Bars, Túrocz,

Nyitra, Zólyom vármegye rk. tanítói csak úgy lehetnek saját költségeiken együtt, ha a szeretet vonzalma hozza őket össze. *Szeretettel jöttünk össze, azért, mert szeretettünk.*

A nagygyűlést megelőző napon (21-én) délután, Visnyovszki kanonok és tanfegyűelő úr szobájában jöttünk össze és a nagygyűlés leendő folyamának tárgyait megbeszélve, az esperesi kerületek jelentéseit, indítványait megvizsgálva, megállapítottuk a nagygyűlés tárgysorozatát.

Másnap reggel 8 órakor a káptalan templomában szent miseáldozaton jelentünk meg. Tíz óra előtt minden tanító gyorsabban lüktető szívvel, megkönnyebbülést sejtő lélekkel a püspöki palota felé törekedett. A fiatal, a középkorú, az ősz haju tanítók kéz a kézben, örömtől áradó üdvözlettel fölmentünk a püspöki palota nagy termébe; már 9 órakor küldöttség ment a püspök úr ő méltóságaért. Egy hatalmas éjlen rezdítette meg a püspöki palota falait és közénk lépett a várva várt, a szeretett főpásztor, Bende Imre püspök úr ő méltósága.

Ha valaki tudni akarja, ki ő a néptanítók szeme előtt, ki ő a néptanítók szívében és szeretetében, jöjjön egyszer egy ilyen nagy gyűlésünkre és nézzen a tanítók szemébe akkor, a midőn őt meglátják a midőn hangját meghallják; és akkor tudni fog mindent.

A püspök úr egy óráig tartó beszéddel nyitotta meg a gyűlést, mely kérésünkre nekünk kinyomatás végett átengedett és melyet egyuttal most átadni szerencsém van. A közgyűlés tárgyait képezték:

1. A közgyűlés megnyitása.
2. A múlt évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása.
3. Elnöki jelentés, és az évközben megtartott közp. bizottsági ülések jegyzőkönyveinek felolvasása.
4. Pénztárnoki jelentés.
5. Az egyházmegyei tanítók nyugdíj alapja módosításáról szóló indítvány tárgyalása.
6. A bíráló bizottság elnökének jelentése, a beérkezett dolgozatok megjutalmazása tárgyában.
7. Könyvtárnoki jelentés.
8. »Az orsz. kath. tanítók segélyalap« közp. bizottságának f. é. aug. 27-én Budapesten megtartott közgyűlésről egyletünk kiküldöttje által teendő jelentés.
9. A neveléstani írásbeli dolgozatok felolvasása.
10. A bejelentett indítványok tárgyalása.

A gyűlés 12 órakor ért véget, a jövő iránti bizalmunk felkeltésével s megszilárdításával.

A gyűlés után a Garam-partján fekvő vendéglő nagy termében jelentünk meg közös ebédre, mely ő méltósága bőkezűségét hirdeti. Többen szónokoltak, ő méltóságát éltetve s a tanügy felvirágzására buzdítva egymást. A közös ebédet több esperes plébános jelenléte is díszítette.

A mint ebéd alatt éltettük ő méltóságát, úgy most azon óhajjal és kivánsággal zárom soraimat, hogy a Mindenható még számos esztendeig éltesse őt a tanítók feladatának támogatására, a tanügy és a hazafiság terjesztésére, valamint mindazon nagy tettek, melyek működését már eddig is koszorúzzák, folytatására.

Bi— Elek.

Irodalom és művészet.

— Egy kis helyreigazítás. Vagy én, vagy a sajtó, — de valaki hibázott. Arról a kedves kis könyvről van kérem a szó, mit a múlt számban annyira »megkeféltem«. A hiba az, hogy nem 39 — hanem 94 lapra terjed. Így most már jobban hiszem széles terjedését mert ha a terjedelem ellen talán kifogás volt, most még ez is elenyészik mint a fényes nap sugarai mellett a harmat élete. Még egyszer írom tehát: *Az »Énekszöveg«* kapható: Szármord Ignác jár.-lelkész urnál. Esztergomban. Ára: költe 16 kr. — Ugy-e kérem nem felejtik el? — *Szokoló István.*

Gyűjtés és Vegyesek e számból kiszorultak!

Van szerencsénk a n. é. közönség és nagyrabecsült vevőink becses tudomására hozni, hogy

BUTORCSARNOKUNKAT

mely nagyszerűség tekintetében a maga nemében páratlan s méltó látványosságot képez
BUDAPEST, IV., Hatvani-utca II., I. emelet (Neruda-féle üzlet melletti palotában)
megnyitottuk s annak egész napon át való megtekintése a n. é. közönség szabadságában áll.

Csarnokunk dús választékban tartalmaz teljes háló-, ebédlő- és dolgozó-szoba, valamint szalonberendezéseket, ó-német-, angol-, renaissance- és barock-stylben, nemkülönben minden egyes butordarabot a legegyszerűbbtől a legfinomabbig, minden egyes versenyt fölülmuló legolcsóbb árak mellett, mert elvünk:

csekély haszon mellett nagy forgalmat elérni.

A n. é. közönséget kérve, hogy csarnokunkat minél számosabb látogatásával szerencsétleni méltóztassék, maradunk hazafiai üdvözlettel

STEIER és HOFFMANN

butorkereskedők, kárpitosok és diszitők.

☛ Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. ☛

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában (Budapest, Andrassy-út 21. sz. a.)

megjelent és a nmt. vallás- és közokt. miniszter által általánosan engedélyezett tankönyvek.

	A miniszt. enged. száma		A miniszt. enged. száma
Magyar ABC és olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, ára kötve	16,163—1890	†Földrajz, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve	21,456—1890
Fali olvasótábla hozzá (13 írott és 13 nyomtatott tábla) ára	16,163—1890	*Földrajz, irták Mártonffy és Pechány, a IV. oszt. sz. kötve 24 kr., az V—VI-ik osztály számára kötve	17,358—1888
Magyar ABC és olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, ára kötve	17,358—1888	Magyarország térképe, megyei beosztással Hatsek I-től	14,596—1879
Magyar nemzeti olvasókönyv, szerk. Gööz-Schön-Trájtler, a II. oszt. számára kötve 30 kr., a III. oszt. számára kötve 36 kr., a IV. oszt. számára kötve 40 kr., az V—VI. oszt. számára kötve	4,954—1890	Magyarország egyes megyéinek térképe, Hatsek I-től egy-egy 15 v.	20,477—1891
Magyar nyelvtani kézikönyv, írta Belicza József, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 18 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 24 kr., III. r. a 4. oszt. sz. kötve 24 kr., IV. r. a 5—6. oszt. számára kötve	19,906—1891	Kis atlasz, Lange és dr. Cherventől, 40 kr.	20,281—1891
Kis magyar nyelvtan, szerk. Erényi-Balassa kötve	19,444—1890	*Első oktatás a magyarok történetében, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko, kötve	7,487—1890
Magyar Nyelvtan, osztatlan népisk. szám. Vargyas Endrétől, kötve	13,855—1889	†A Magyarok története, osztatlan népisk. számára Vargyas E.-től, kötve	12,931—1889
Német ABC és olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép, I. rész kötve	17,358—1888	Magyar alkotmánytan, írta dr. Csiky Kálmán, kötve	21,407—1891
Német olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép II. rész kötve 40 kr., III. rész 48 kr.	17,358—1888	*Rövid alkotmányt., írta Mayer Miksa 16 kr.	6,326—1890
Leesebuch für Volksschulen, szerk. Hetzel S., I. r. kötve 20 kr., II. r. kötve 28 kr.	34,825—1891	Természetr. írta Sudy K. J., kötve 40 kr.	7,487—1890
III. rész kötve	33 kr.	*†Természetr., osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve 20 kr.	19,933—1890
Deutsche Sprachlehre, írta Langraf M. I. r. kötve 36 kr., II. r. kötve	19,906—1891	Gazdasági és kertészeti füzetek, Dobóczy Lajostól, I. és II. füzet a fiúisk. szám., III. és IV. füzet a leányisk. számára, egy-egy füzet ára	4,068—1885
Elementar Sprachbüchlein, írta Hetzel S., kötve	34,825—1891	*Egészségtan, irták dr. Csapody és dr. Gerlőczy, kötve	20,296—1891
Német nyelvtan, gyakorlati föladatokkal, kötve	7,908—1890	Természettan, a kémia elemeivel, írta Heller Ág., kötve	15,354—1890
Német nyelvy., írta Spitzer L., kötve 30 kr.	6,527—1890	*Természettan, a vegytan elemeivel, írta Kuttner S., átdolg. Suppan, kötve 36 kr.	20,281—1891
Számvetési gyakorlókönyv, szerk. Faludi János, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 15 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 18 kr., III. rész a 4. oszt. számára kötve	14,539—1889 és 17,358—1888	Természettan, írta Vargyas E., kötve 24 kr.	55,050—1890
Földrajz, írta dr. Brózik Károly, a IV. oszt. sz. kötve 20 kr., az V. oszt. sz. kötve 30 kr., a VI. oszt. sz. kötve 20 kr.	3,983—1890	Énektani példatár, szerk. Hortobágyi Könyves és Szabó, I. füzet 10 kr., II. füzet 15 kr., III. füzet 18 kr., IV. füzet 20 kr., V. füzet	21,888—1891
*†Első okt. a földrajzban, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko köt. 30 kr.	14,539—1889	Szépírási minták, Vajda Páltól, magyar írás 15 kr., magyar-német írás	25,924—1889

A *gal megjelöltek német nyelven is, a †tel megjelöltek pedig tót nyelven is kaphatók.

Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve. Saját kiadásunkbeli tankönyveinkből megrendelés esetén, megfelelő ingyempeldányokat bocsájtnak a t. cz. tanító irak rendelkezésére szegény tanulók között való kiosztás céljából. Az itt felsorolt és nálunk megjelent tankönyveken kívül az összes létező és bárhol megjelent iskolakönyvek nálunk is megrendelhetők. — E könyvek a vallás és közokt. miniszter úr 33028 1891. sz. a. kelt legújabb magas rendelete értelmében bármely állami vagy államilag segélyezett népiskolaiban, minden akadály nélkül használhatók.